

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lutego 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jarosław Matras

SSN Zbigniew Puskarski

w sprawie **A. M.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 17 lutego 2026 r.,

kasacji wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść skazanego
od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Rzeszowie

z dnia 9 marca 2022 r., sygn. akt III Ka 778/21,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Ropczycach

z dnia 18 października 2021 r., sygn. akt II K 380/20,

**uchyla zaskarżony wyrok w części utrzymującej w mocy wyrok
Sądu Rejonowego w Ropczycach co do orzeczenia o karze i w tym
zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Rzeszowie do
ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.**

[J.J.]

Jarosław Matras

Tomasz Artymiuk

Zbigniew Puskarski

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Ropczycach wyrokiem z dnia 27 czerwca 2017 r., sygn. akt II K 84/15, skazał A. M. na karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 3 lata, za to, że „od 14 maja 2014 r. do 26 maja 2014 r. w K. woj. [...], w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, będąc jedynym właścicielem spółki D. Sp. z o.o. z siedzibą w B. doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem firmę M. Sp. z o.o. z siedzibą w K. w ten sposób, że pomimo wystawienia Faktury Proforma [...] /14 tytułem sprzedaży 10 sztuk drukarek marki E. i otrzymaniu za nie pieniędzy w kwocie 20249,96 zł na wskazane konto bankowe, nie wysłał zamówionego towaru, jak również nie zwrócił otrzymanych pieniędzy”, tj. za przestępstwo określone w art. 286 § 1 k.k.

Po rozpoznaniu apelacji wniesionej od tego orzeczenia wyłącznie przez oskarżonego, który zaskarżył powyższy wyrok w całości, Sąd Okręgowy w Rzeszowie wyrokiem z dnia 18 lipca 2018 r., sygn. akt II Ka 272/18, uchylił wyrok sądu *meriti* i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Ropczycach do ponownego rozpoznania.

Sąd Rejonowy w Ropczycach wyrokiem z dnia 12 grudnia 2019 r., sygn. akt II K 249/18, uniewinnił A. M. od zarzucanego mu czynu.

Po rozpoznaniu apelacji wniesionej od tego wyroku przez Prokuratora Rejonowego w Ropczycach, który orzeczenie to zaskarżył w całości na niekorzyść A. M. , wyrokiem z dnia 3 listopada 2020 r., sygn. akt III Ka 221/20, Sąd Okręgowy w Rzeszowie, uchylił wyrok Sądu pierwszej instancji i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Ropczycach do ponownego rozpoznania.

Sąd Rejonowy w Ropczycach wyrokiem z dnia 18 października 2021 r., sygn. akt II K 380/20, uznał A. M. za winnego tego, że „od 14 maja 2014 r. do 26 maja 2014 r. w K. woj. [...], w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, będąc jedynym właścicielem oraz członkiem zarządu spółki D. Sp. z o.o. z siedzibą w B. doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem firmę M. Sp. z o.o. z siedzibą w K. w ten sposób, że pomimo wystawienia Faktury Proforma [...] /14 tytułem sprzedaży 10 sztuk drukarek marki E. i otrzymaniu za nie pieniędzy w kwocie 20249,96 zł na

wskazane konto bankowe, nie wysłał zamówionego towaru, jak również nie zwrócił otrzymanych pieniędzy, wprowadzając w błąd prezesa i pracowników w.w. spółki co do zamiaru i możliwości zrealizowania zobowiązania”, tj. popełnienia przestępstwa określonego w art. 286 § 1 k.k. i za to wymierzył mu to karę 7 miesięcy pozbawienia wolności.

Apelację od tego orzeczenia wniósł A. M. zaskarżając wyrok w całości i podnosząc zarzuty obrazy prawa procesowego (art. 7 k.p.k.) oraz materialnego (art. 286 § 1 k.k.).

Wyrokiem z dnia 9 marca 2022 r., sygn. III Ka 778/21, Sąd Okręgowy w Rzeszowie, utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Od tego z kolei orzeczenia kasację wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich. Zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 9 marca 2022 r., sygn. akt III Ka 778/21, utrzymujący w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Ropczycach z dnia 18 października 2021 r., sygn. akt II K 380/20, w całości na korzyść A. M. , podnosząc zarzut „rażącego i mającego istotny wpływ na jego treść naruszenia przepisów prawa procesowego, to jest art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., polegającego na zaniechaniu dokonania wszechstronnej kontroli odwoławczej poza granicami podniesionych zarzutów, wskutek czego doszło do rażąco niesprawiedliwego utrzymania w mocy wyroku Sądu I instancji w części odnoszącej się do wymiaru kary, która została orzeczona surowsza niż w orzeczeniu wydanym przez Sąd I instancji orzekający pierwotnie, bowiem wyrok jego uchylony został do ponownego rozpoznania w następstwie apelacji wniesionej wyłącznie na korzyść oskarżonego, co skutkowało naruszeniem art. 443 k.p.k.”.

W oparciu o ten zarzut autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Sądu drugiej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Rzecznika Praw Obywatelskich okazała się oczywiście zasadna, ponieważ trafny jest podniesiony w niej zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku Sądu odwoławczego naruszenia wskazanych w nim przepisów prawa procesowego. Umożliwiło jej rozpoznanie na posiedzeniu w trybie

art. 535 § 5 k.p.k. pomimo tego, że błędnie określony został w kasacji zakres zaskarżenia. W konsekwencji tego nie mógł też być uwzględniony wniosek co do orzeczenia następczego.

Sformułowany w kasacji zarzut dotyczył wyłącznie kwestii związanej z rozstrzygnięciem o karze, w związku z czym jedynie w tym zakresie konieczne jest ponowienie postępowania odwoławczego.

Przechodząc do merytorycznego rozpoznania zarzutu kasacji przypomnieć należy, że przepis art. 443 k.p.k. ustanawia zakaz pogorszenia sytuacji prawnej oskarżonego, gdy w wyniku rozpoznania środka odwoławczego, wniesionego wyłącznie na jego korzyść, dojdzie do uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania (tzw. pośredni zakaz *reformatio in peius*). Przepis ten stanowi bowiem, że w razie przekazania sprawy do ponownego rozpoznania wolno w dalszym postępowaniu wydać orzeczenie surowsze niż uchylone tylko wtedy, gdy orzeczenie to było zaskarżone na niekorzyść oskarżonego albo na korzyść oskarżonego w warunkach określonych w art. 434 § 4 k.p.k.

Jak przyjmuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego orzeczenie surowsze w rozumieniu art. 443 k.p.k., to każde orzeczenie, które zawiera rozstrzygnięcia mniej korzystne z punktu widzenia oskarżonego w porównaniu z orzeczeniem dotychczasowym (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 1 czerwca 2009 r., V KK 2/09 i z dnia 28 lutego 2023 r., IV KK 537/22).

W realiach analizowanej sprawy zachodzi sytuacja wydania prawomocnego już orzeczenia zawierającego rozstrzygnięcie mniej korzystne z punktu widzenia oskarżonego w porównaniu z orzeczeniem wydanym przez Sąd Rejonowy w Ropczycach z dnia 27 czerwca 2017 r., sygn. akt II K 84/15, które zostało zaskarżone w całości jedynie na korzyść oskarżonego. Sąd ten bowiem skazał pierwotnie A. M. na karę roku pozbawienia wolności, zawieszając jej wykonanie na okres próby wynoszący 3 lata. Tymczasem Sąd Rejonowy w Ropczycach, po przeprowadzeniu postępowania ponownego w dniu 18 października 2021 r. skazał A. M. na karę 7 miesięcy pozbawienia wolności, bez warunkowego jej zawieszenia, a Sąd Okręgowy w Rzeszowie w dniu 9 marca 2022 r. utrzymał ten wyrok w mocy. W niniejszej sprawie większa „surowość” zaskarżonego kasacją wyroku jest zatem niewątpliwa, bowiem wynika z utrzymania w mocy orzeczenia o karze bezwzględnej pozbawienia

wolności. Kara pozbawienia wolności bez warunkowego jej zawieszenia na okres próby jest karą niewątpliwie mniej korzystną dla oskarżonego, chociażby z tego względu, że wymaga rezygnacji z wykonywanej pracy zawodowej oraz rozłąki z rodziną na okres odbywania kary, jak również może wywołać negatywne skutki (dolegliwości) w sferze psychicznej.

Ponadto należy wskazać, że „ze względów gwarancyjnych, w każdym przypadku wniesienia środka zaskarżenia przez podmiot niefachowy (stronę postępowania osobiście) sąd odwoławczy winien przeprowadzić tzw. totalną kontrolę zaskarżonego orzeczenia w granicach zaskarżenia, nieograniczając się wyłącznie do treści podniesionych zarzutów” (zob. treść uzasadnienia do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2024 r., sygn. akt V KK 324/24).

Mając na względzie powyższe należy skonstatować, że gdyby Sąd Okręgowy w Rzeszowie prawidłowo przeprowadził kontrolę instancyjną, a więc dokonał kontroli „totalnej” poza granicami zaskarżenia i podniesionymi zarzutami do czego zobowiązuje go zresztą art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., to dostrzegłby, że Sąd pierwszej instancji orzekł karę surowszą niż w orzeczeniu wydanym przez sąd orzekający jako pierwszy oraz zaskarżonym wyłącznie na korzyść i z tego względu rozstrzygnięcie o karze jest rażąco niesprawiedliwe.

Opisane uchybienie miało istotny wpływ na treść prawomocnego wyroku, albowiem skutkowało niezasadnym utrzymaniem w mocy wyroku sądu *a quo* naruszającego pośredni zakaz *reformationis in peius* uregulowany w art. 443 k.p.k. To zaś stanowiło – o czym wspomniano wyżej – orzeczenie rażąco niesprawiedliwe, ponieważ dostrzeżenie tego uchybienia obligowało do zmiany zaskarżonego apelacją wyroku, w części dotyczącej orzeczenia o karze, na podstawie art. 440 k.p.k.

Mając na uwadze powyższe rozważania oraz trafność zarzutu kasacji, należało uchylić wyrok Sądu drugiej instancji – Sądu Okręgowego w Rzeszowie w części utrzymującej w mocy orzeczenie sądu *meriti* co do rozstrzygnięcia o karze i sprawę w tym zakresie przekazać sądowi *ad quem* do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W toku ponowionego postępowania Sąd odwoławczy będzie miał na względzie powyższe wnioski i spostrzeżenia Sądu Najwyższego.

Z tych względów orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.

[J.J.]

[a.ł.]

Jarosław Matras Tomasz Artymiuk Zbigniew Puskarski